

Ægtemand i overskud

I december 1867 bliver husmand [Mads Hansen](#) skudt med en haglbøsse og falder i Vester Nebel å. Da han falder om i åen udbryder han: "Ah, ja, ja".

Gerningsmanden er [Peder Pedersen Skjødte](#), der er blevet lovet betaling for at begå mordet. Det er Mads' hustru [Ane Pedersen](#), der vil betale Skjødte for mordet, og det vil hun, fordi hun elsker dragonen [Hans Christian Hansen](#) højere end Mads. Skjødte er en fattig mand, og derfor vil han gerne tjene de 300 rigsdaler, som Ane har lovet ham. Ane mener dog ikke, at hun har lovet Skjødte penge for at begå mordet, men kun bryllupsklæderne og hans tøj, når han er død. Ifølge Skjødte er han også blevet lovet 200 rigsdaler af Hans Christian.

Skjødte er ikke alene morder med ry for at være en slet karl. Han står også bag krænkelser af gravfreden på Jordrup kirkegård og tre brandstiftelser. Skjødte begiver sig også af med trolddomskunster og kvaksalveri på både dyr og mennesker. Der er forlydender om, at han også er involveret i fosterfordrivelses.

Han graver liget på Jordrup kirkegård op, fordi han har hørt, at den afdøde hofkapelmester Israel Gottlieb Imanuel Wernnicke har taget en udgave af Cyprianus med sig i graven i 1836, og den bog vil Skjødte gerne have fingre i. Imidlertid graver han den forkerte grav op og finder derfor ingen bog. Der er også en anden grund til gravskændingen, og det er, at hans første kone Mariane Christensen gerne ser, at Skjødte skiller sig af med sine trolddomsbøger. Ifølge overtroen kan man nemlig blive fri af bindingen til Fanden ved at grave bøgerne ned på en kirkegård.

Skjødte bliver – foruden for mordet og gravskændingen – dømt for tre brandstiftelser. De to af dem begår han, fordi han er blevet lovet betaling for det, og også er blevet lovet arbejdet ved genopbygningerne, mens han begår den tredje brandstiftelse for at hævne sig på sin bror, som han har været uvenner med. Han kan imidlertid ikke huske, hvad de har været uvenner over. I vores arbejde afdækker vi al Skjødtes kriminalitet.

[Hvis du ser denne lille animation, har du styr på historiens hovedtræk.](#)

Den samlede sag strækker sig over flere år, når vi inkluderer brandstiftelserne. Derfor har vi lavet [disse tidslinjer](#). Den øverste gruppe fokuserer på hele år, mens den nederste gruppe fokuserer på månederne hvor Ane og Hans Christian lærer hinanden at kende, mordet og straffene

Sagen har haft mediernes bevågenhed, og vi har prøvet at forestille os, hvordan forsiden på Kolding Avis har set ud henholdsvis den 16. december 1867 og den 3. marts 1868.

Hovedhistorie

Der bliver nedsat en kommissionsdomstol, fordi det lokale politi ikke kan få Skjødte til at tilstå. Kommissionsdomstolen har dømmende magt og virker som en almindelig domstol, herunder kan kommissionens afgørelse ankes til Højesteret.

Ane bliver i 1861 - ved et fornuftsægteskab - gift med den 20 år ældre rige Mads Hansen. Der har været flere bejlere, og Ane ville have fortrukket en, der var 24 år og havde 1000 Rigsdaler, men Anes far, Peder Pedersen Teglbrænder, griber ind og beslutter, at hun skal giftes med Mads, der har 2400 Rigsdaler, som han har arvet.

Ane er ikke lykkelig med Mads, der ellers er god mod hende, så da hun i efteråret 1866 møder den jævnaldrende dragon Hans Christian Hansen i en dansebod i Kolding er det kærlighed ved første blik og de har kærlig omgang med hinanden allerede anden gang de mødes. Ane går i maj 1867 i gang med at planlægge, hvordan hun kan blive af med Mads, og hun henvender sig til sit søskendebarn Skjødte med sit ønske. Søskendebarn er det gamle ord for fætter/kusine.

Skjødte er en fattig mand, der vil gøre alt for at tjene en skilling, og han indvilger derfor i mordplanen, der skal skaffe Ane i ægteskab med Hans Christian. Ane presser på for at få mordet begået; hun kan næsten ikke vente på, at Mads skal dø. Skjødte siger efterfølgende, at hun mindst 20 gange har sendt Mads ind til ham i Kolding, for at han kan slå ham ihjel på hjemvejen, og hver gang han ikke kan bestemme sig for mordet, klager Ane efterfølgende over det.

Skjødte har en haglbøsse, som han tager med over til Mads, som han hjælper med at bygge en vognport. Opførelsen af vognporten er Anes idé for at Skjødte kan have et legitimt ærinde hos Mads. Det gælder om at få lokket Mads ud i skoven, og det gør Skjødte ved at foreslå, at de stjæler et træ, som kan bruges til vognporten. De besigtiger træet om dagen og beslutter, at de vil gå ud og stjæle det om natten. Om aftenen går de tidligt i seng. Det er Ane, der vækker dem; hun har været oppe hele natten, fordi hun er gravid og ikke kan holde ud at ligge ned, men også fordi hun vil sikre sig, at de rent faktisk kommer af sted. Efter at de er gået i seng, kommer Ane flere gange ind til Skjødte og lægger igen pres på ham, for at han virkelig skal fuldbydde mordet på Mads.

Skjødte må have en undskyldning for at tage sin bøsse med, da de går mod Vester Nebel å, og han fortæller derfor Mads, at det er for at skyde ænder, når de kommer til åen. Intetanende går den lidt enfoldige og tunghøre Mads med Skjødte til åen, hvor han møder sit endeligt. Idet Skjødte snubler i sneen, finder han ud af, at det er det rette tidspunkt at skyde Mads. Han spænder bøssens venstre løb og sender 12 hagl mod Mads og rammer ham i underlivet. Mads vakler lidt og styrter derefter i åen.

Efter mordet går Skjødte hjem til Ane og fortæller hende, at nu er hun blevet Mads kvit, men han fortæller ikke, at han har skudt Mads, eller hvordan det hele er foregået, kun at Mads er væk. Sagens rette sammenhæng går først op for Ane den 6. december, hvor Mads er blevet obduceret, og hvor det står klart, at hullet i hans underliv stammer fra et skud, fordi man i liget finder 12 hagl.

Ane har ikke alene lovet Skjødte 300 Rd. for mordet, men også Mads' bryllupsklæder og hans klæder, når han er død. Skjødte prøver efter mordet to af Mads' frakker og en vest, og de passer ham godt. Ane venter nu på at hendes elskede Hans Christian skal komme over til hende og derfor skriver hun ham et brev om at komme straks. Da Hans Christian modtager brevet, begiver han sig straks fra Munkebo på Fyn til Stubdrup Mark i Harte Sogn, hvor de voldsomme begivenheder har fundet sted. Hans Christian ankommer først efter begravelsen, men er fornøjet, da han hører, at Mads er både død og begravet. Han sætter sig ved Anes seng og ler og er i godt humør, men Ane fortæller ham, at han måske ikke skal være så fornøjet, for myndighederne vil gribe ind, når de finder ud af, at Mads er blevet skudt. Hans Christian bliver bange, da han hører, at Mads er blevet skudt, og han siger, at han ikke vil have mere med Ane at gøre, når der er begået et mord; han siger også, at han til myndighederne vil sige, at han aldrig har vidst, at Ane var gift.

Hans Christian har en meget dygtig forsvarer, der blandt andet går til bunds i de forskellige juridiske værker bag den nye straffelov af 1866. Forsvareren bruger meget tid på at undersøge, om han har kunnet vide, at Ane allerede var gift med Mads. Ane har været udsvævende om sin relation til Mads, og det er ikke klart, hvornår og om, Hans Christian har burdet kunne indse, at hun var gift med Mads. I hjemmet hos Ane og Mads hænger fx et brudebrev på væggen, men dette har Ane taget ned, når Hans Christian skal komme, for at han ikke skal se, at hun er gift med Mads. En af Højesterets dommere rammer hovedet på sømmet i sit votum, hvor han siger, at det nok er svært at forestille sig, at Hans Christian ikke har vidst, at Ane var gift – det kan bare ikke bevises, at han vidste det.

Afslutning

Dommen lyder på dødsstraf til både Ane og Skjødte både ved kommissionen og ved Højesteret. Mens Ane venter på sin død i Københavns fængsel, gør hun politiet opmærksom på, at Skjødte – foruden kvaksalveri – har beskæftiget sig med fosterfordrivelse. Da de har hørt på hende, kalder de Skjødte ind, og Skjødte forklarer, at han allerede har tilstået alle sine forbrydelser, og at han ikke har haft noget med fosterfordrivelse at gøre. Et af bilagene i sagen drejer sig dog om et ægtepar, der har henvendt sig til Skjødte om fosterfordrivelse, så måske er der alligevel noget om snakken?

Dødsdommene bliver ikke eksekveret men ændret til tugthus på livstid. Det er et kongeligt reskript, der ændrer dødsdommene, og dette har vi ledt efter uden resultat. Det er ellers et centralt dokument, som det ville være meget interessant at se, men vi ved ikke, hvor vi yderligere kan lede.

Ane dør som 38-årig i Christianshavns Fængsel i 1882. Dødsårsagen er "Militær Tuberkulose af Lunge og Lungesæk", der er suppleret af "Brystkatarh".

Skjødte sidder i Horsens Tugthus i 18 år og benådes i 1887 i anledning af kongens fødselsdag. Efter løsladelsen rejser han til Amerika, hvor vi ikke ved, hvordan det går ham.

Hans Christian fortsætter sit dagligliv som kvæghandler i Munkebo på Fyn, hvor han i 1869 gifter sig med Anne Marie Edvartine Hansen. Sammen får de i 1875 sønnen Laurits Christian Hansen.

Efterskrift

Arbejdet med historien har været helt fantastisk. Det har taget os flere måneder at gennemgå det store materiale fra kommissionen, og vi har transskriberet og kontrolleret i mange timer. For hvert afsnit vi har transskriberet, er der dukket nye uhyrligheder op. Vi startede med dommen og har således hele tiden kendt "facit". Sagen startede umiddelbart efter Mads' død som en fogedsag, men da obduktionen forelå, og det var klart, at der var tale om et mord, lukkedes fogedsagen, og der oprettedes i stedet en politisag. Ved de første afhøringer både hos fogeden og hos politiet lyver både Ane og Skjødte stærkere end en hest kan rende. Du kan følge løgnehistorierne ved at starte med at læse dommen og dernæst læse de indledende forklaringer – dette kan gøres ved at læse et trykt hæfte, vi fandt i højesteretssagen. Hæftet er sat op kronologisk og starter med brandstiftelserne og slutter med kommissionsdommen. Et andet udgangspunkt kan være at læse den samlede kommissionssag med alle afhøringer, forhør og dommen; der er tale om 46 sider i Word, men hver en side er spændende at læse. En anden spændende indgangsvinkel til sagen kan være at læse alle bilagene, hvorved du får historien "på tværs".

Der er til mange timers læsning, og vi håber virkelig, du har lyst til at følge os gennem nogle af de mange dokumenter og bilag. Højesteretssagen rummer virkelige skatte nemlig en udgave af trolddomsbogen Cyprianus og adskillige breve mellem Skjødte, Ane og Hans Christian – tænk at sidde og læse så gamle kærestebreve; der er ingen tvivl om, at Ane og Hans Christian har været meget forelskede! Vi har altid hørt, at arkivalierne kunne rumme mange spændende bilag, men har aldrig selv oplevet det. Denne gang skulle det ske.

Se mere på <http://kriminalhistorie.dk/index.html>